

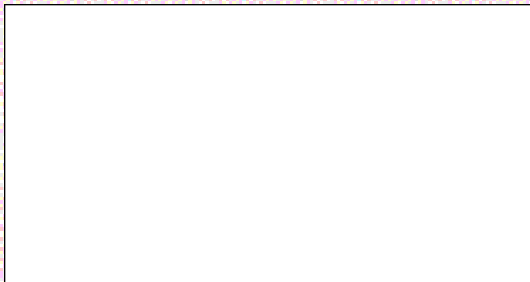
CITIZENS COMMISSION ON HUMAN RIGHTS

De Citizens Commission on Human Rights (CCHR) werd in 1969 vanuit de Scientology Kerk opgericht met het doel om psychiatrische schendingen van mensenrechten te onderzoeken en aan de kaak te stellen en om het veld van de geestelijke gezondheidszorg op te schonen. Haar medeoprichter is Dr. Thomas Szasz, emeritus professor in de psychiatrie en internationaal bekend schrijver. CCHR heeft vandaag de dag meer dan 130 afdelingen in ruim 30 landen. Adviseurs, die Commissarissen genoemd worden, vormen de Adviesraad en deze bestaat uit artsen, advocaten, onderwijskundigen, artiesten, zakenmensen en vertegenwoordigers van burger- en mensenrechtenorganisaties.

CCHR heeft vele honderden hervormingen bewerkstelligd door te getuigen bij openbare hoorzittingen die over psychiatrische mishandelingen gehouden werden en door samen te werken met de media, wetsdienaren en overheidsfunctionarissen.

VOOR MEER INFORMATIE:

CCHR International
6616 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA, USA90028
Tel.: (323) 467-4242
(800) 869-2247 • Fax: (323) 467-3720
www.cchr.org
e-mail: humanrights@cchr.org

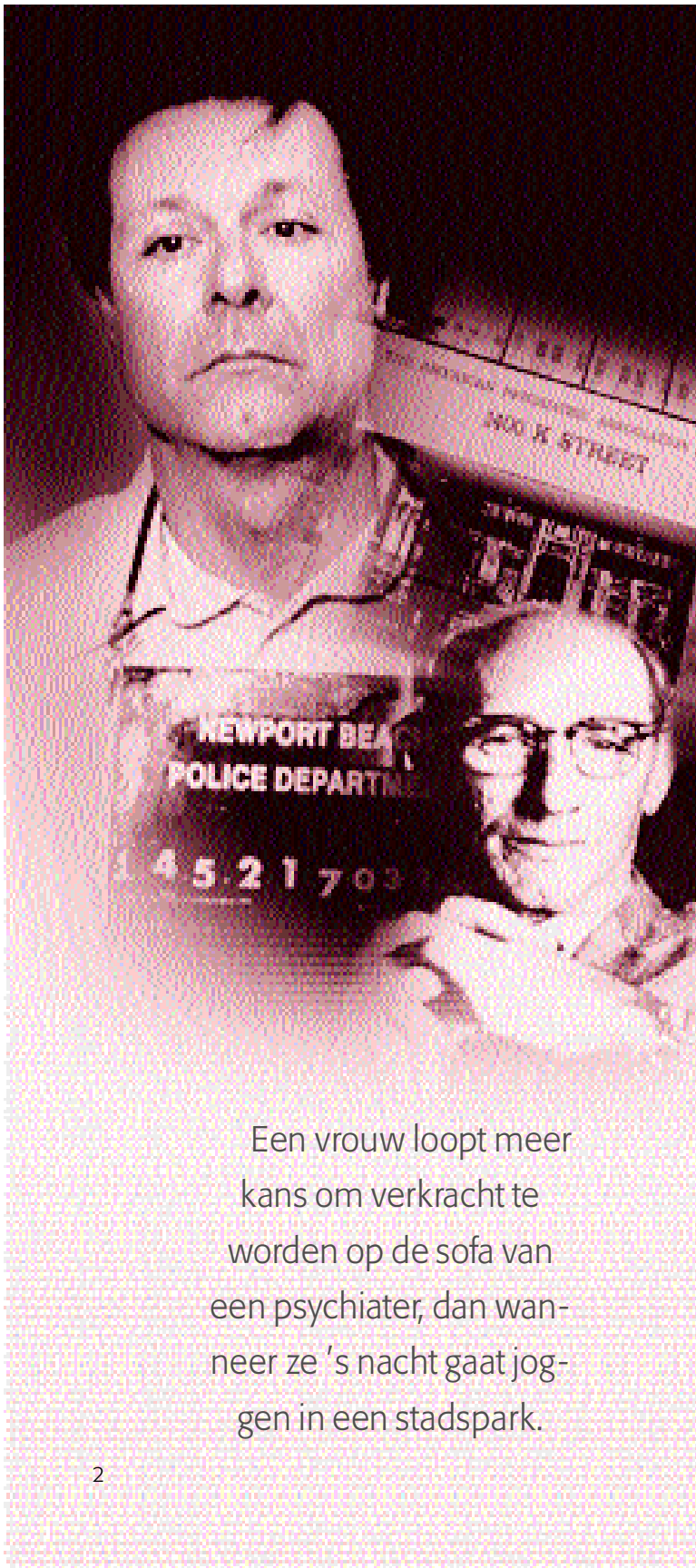

VERKRACHTING IN DE PSYCHIATRIE

MISHANDELING VAN VROUWEN EN KINDEREN

In het algemeen belang openbaar gemaakt door het
Citizens Commission on Human Rights

Een vrouw loopt meer kans om verkracht te worden op de sofa van een psychiater, dan wanneer ze 's nacht gaat joggen in een stadspark.

INLEIDING DE WEERLOZEN ZIJN HET MIKPUNT

Er zijn maar weinig ervaringen bitterder dan een wanhopig slachtoffer dat hulp aanvaardt en vervolgens wordt verraden door de “weldoener”.

Stelt u zich een 7-jarig meisje voor dat naar een psychiater of psycholoog wordt verwezen om hulp te krijgen bij haar emotionele problemen als gevolg van incest. Stel dat de specialist het meisje ook misbruikt tijdens de “therapie”. Hoe groot zal de emotionele ontredde zijn bij dit slachtoffer?

Zulk verachtelijk verraad na een serieuze persoonlijke crisis kan het slachtoffer alleen maar zwaarder belasten met emotionele littekens en labiliteit.

Het is een vloek als deze “professionals” de aan hen toevertrouwde taak om emotioneel zwakke mensen te helpen, zo verkwanselen.

Op 31 oktober 2002 werd de Franse psychotherapeut Jean-Pierre Tremel veroordeeld tot 10 jaar gevangenisstraf wegens verkrachting en seksueel misbruik van twee jonge patiënten die volgens de rechtbank extreem kwetsbaar waren. De 52-jarige Tremel beweerde dat zijn “behandeling” was gebaseerd op een “oriëntaalse traditie” waarin “oude mannen meisjes vertrouwd maakten met seksuele handelingen”.¹

Dergelijke behandelingen zijn nooit hulp. Het is een weerzinwekkend verraad onder het mom van hulp, een veel te vaak voorkomende gebeurtenis in de geestelijke gezondheidszorg.

■ Een vrouw loopt meer kans om verkracht te worden op de sofa van een psychiater, dan wanneer ze 's nacht gaat joggen in een stadspark.

■ In een Engels onderzoek naar seksueel contact tussen therapeuten en patiënten onder psychologen verklaarde 25% een patiënt behandeld

---

PAGINA LINKS: Dr. James Harrington White (links) werd veroordeeld wegens het seksueel misbruiken van kinderen, en Dr. Jules Masserman, voormalig voorzitter van de American Psychiatric Association (APA), misbruikte vier patiënten seksueel

te hebben die seksuele omgang had gehad met een andere therapeut.²

■ Een studie uit 2001 toont aan dat 1 op de 20 cliënten die seksueel misbruikt waren door hun therapeut, minderjarig was. De gemiddelde leeftijd voor meisjes was 7 en voor jongens 12. Het jongste kind was drie jaar.

Waar mededogen, het gezonde verstand en fatsoen aangeven dat het seksueel misbruiken van patiënten een ernstige en criminele daad is, doen psychiaters en psychologen er alles aan om dit "schoon te praten", zelfs als de slachtoffers van deze uitbuiting kinderen zijn. Door

Waar mededogen, het gezonde verstand en fatsoen aangeven dat het seksueel misbruiken van patiënten een ernstige en criminele daad is, doen psychiaters en psychologen er alles aan om dit "schoon te praten", zelfs als de slachtoffers van deze uitbuiting kinderen zijn.

het combineren van de verzonden diagnoses in *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-IV)* met subtiele maar perverse argumenten, of zelfs regelrechte leugens, werken ze aan een situatie waarin seksueel misbruik van vrouwelijke en jeugdige patiënten niet langer als crimineel beschouwd wordt.

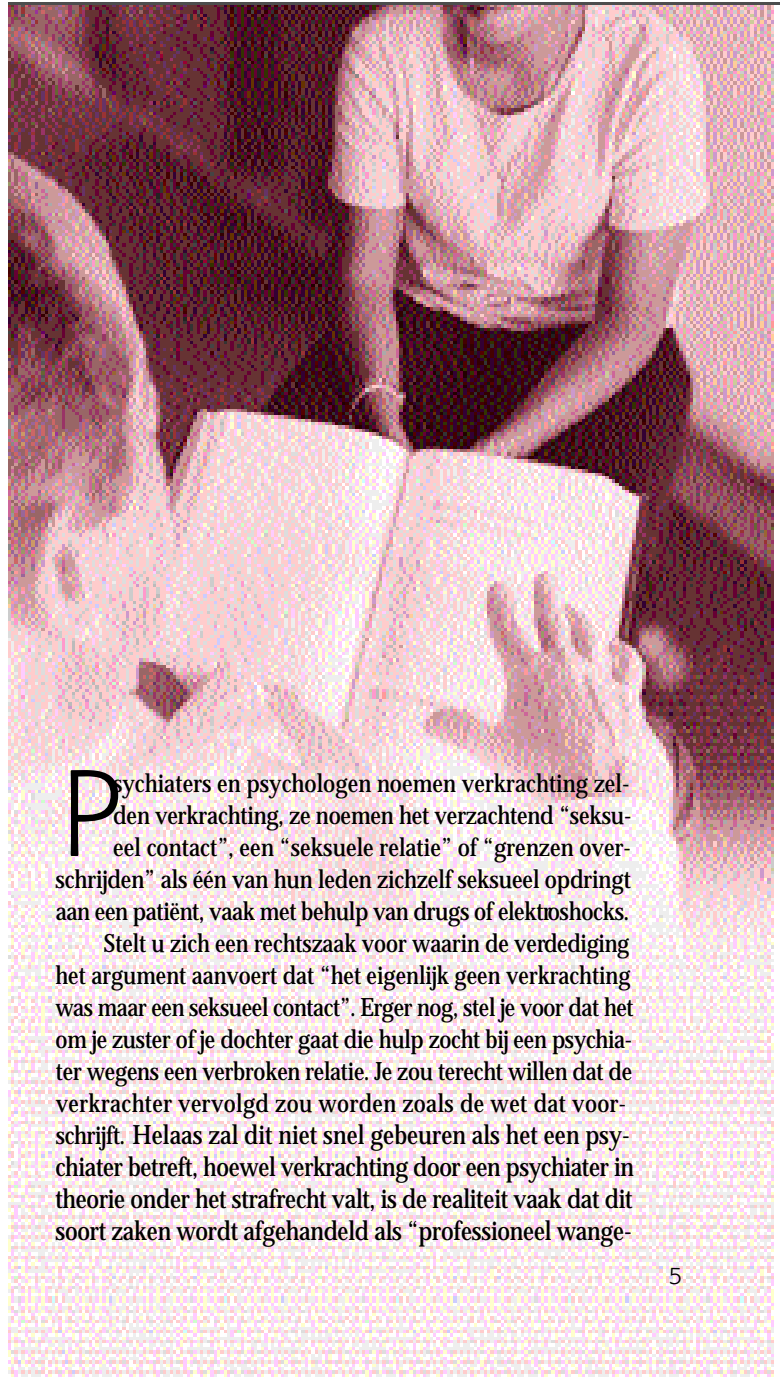
Ondertussen gaan toezichthoudende instanties op het gebied van geestelijke gezondheid zelden verder dan een slappe terechtwijzing .....en het tijdelijk opschorten van de bevoegdheid.

Deze publicatie is één van een serie rapporten die CCHR uitgeeft over verraad in de geestelijke gezondheidszorg. De uitgave wordt in het algemeen belang en als waarschuwing openbaar gemaakt.

Seksueel misbruik door een therapeut is seksueel misbruik. Verkrachting door een therapeut is verkrachting. Het is geen therapie. Totdat dit volledig erkend is, en rechters en advocaten elk incident ook als zodanig behandelen, zal het een bedreiging blijven voor alle vrouwen en kinderen die een behandeling ondergaan in de geestelijke gezondheidszorg.

Jan Eastgate,
Woordvoerder Citizens Commission
on Human Rights International

HOOFDSTUK EEN SEXUELE MISDRIJVEN WORDEN THERAPIE GENOEMD

Psychiaters en psychologen noemen verkrachting zelden verkrachting, ze noemen het verzachtend "seksueel contact", een "seksuele relatie" of "grenzen overschrijden" als één van hun leden zichzelf seksueel opdringt aan een patiënt, vaak met behulp van drugs of elektroshocks.

Stelt u zich een rechtszaak voor waarin de verdediging het argument aanvoert dat "het eigenlijk geen verkrachting was maar een seksueel contact". Erger nog, stel je voor dat het om je zuster of je dochter gaat die hulp zocht bij een psychiater wegens een verbroken relatie. Je zou terecht willen dat de verkrachter vervolgd zou worden zoals de wet dat voorschrijft. Helaas zal dit niet snel gebeuren als het een psychiater betreft, hoewel verkrachting door een psychiater in theorie onder het strafrecht valt, is de realiteit vaak dat dit soort zaken wordt afgehandeld als "professioneel wange-

drag” door controlerende instanties uit de beroepsgroep.

De beroepsorganisaties besluiten welke disciplinaire maatregel er opgelegd moet worden en plaatsen zo de aangeklaagde psychiater buiten de wet. Als we deze logica doorvoeren zou een loodgieter die een klant verkracht, beoordeeld moeten worden door de vakorganisatie voor loodgieters. Dit zal natuurlijk nooit gebeuren en dat zou ook moeten gelden voor de beroepsorganisaties van psychiaters die niet als juridisch beoordelende instantie zouden mogen optreden.

Uit een in 1986 uitgevoerde enquête over seks tussen psychiaters en hun patiënten bleek: 73% van de psychiaters die toegaven dat ze hun patiënten seksueel hadden uitgebuit, zeiden dit gedaan te hebben uit “liefde” of voor “plezier”; 19% zei dat het

was “om het zelfvertrouwen te bevorderen”, de overige rechtvaardigingen waren “beoordelingsfout”, “impulsiviteit”, “interessant zijn als therapeut” en “persoonlijke behoefte”.³

Bijna twee decennia later blijken de excuses niet veranderd. De personen die voor het Tuchtcollege moesten verschijnen, verklaarden hun gedrag met: “een tijdelijke beoordelingsfout door stress”, een “ongewoon hoge seksualiteit”, “seks is een legitieme vorm van behandeling” en zelfs “echte liefde voor een patiënt zou toegestaan moeten worden”.

De *Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders (DSM-IV)* van de American Psychiatric Association en het hoofdstuk over geestelijke stoornissen in de *International Classification of Diseases (ICD-10)* hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de inspanningen van psychiaters en psychologen om strafrechtelijke aanklachten wegens seksueel misbruik te vermijden. De DSM haalt misdaden uit de criminele sfeer door het definiëren van crimineel gedrag als een biologische aberratie of geestelijke stoornis.

Psychiaters hebben hun diagnoses zelfs gebruikt om te verklaren waarom patiënten hun psychiaters aanklagen wegens seksueel misbruik. Richard Simons, psychiater bij de APA, beschrijft mensen die lijden aan een “Masochistische Persoonlijkheidsstoornis”: “Het zijn patiënten die hun therapeut onbewust provoceren om de behandeling op te geven of om ze sadistisch te misbruiken...” Wat de “onbewuste motieven ook mogen zijn in individuele gevallen”, voegt hij toe, “het gedrag dat eruit voortkomt is het behalen van 'overwinning ondanks de nederlaag', en vaak is de mislukte psychiatrische behandeling de nederlaag.”⁴

Psychiaters en psychologen mogen niet doorgaan met het vaststellen van standaarden voor gedrag in welke samenleving dan ook, omdat de samenleving daarmee verdere degradatie riskeert.

Een evaluatie van het Amerikaanse Tuchtcollege van beslissingen over psychiaters die bestraft werden wegens aan seks gerelateerde overtredingen, onthulde dat de psychiatrie en kinderpsychiatrie sterk oververtegenwoordigd waren.

PSYCHIATERS EN PSYCHOTHERAPEUTEN worden vaak aangeklaagd voor het seksueel misbruiken van mensen die hun hulp zochten. 1) Psycholoog Donald Persson (links) werd veroordeeld tot 10 jaar gevangenisstraf wegens verkrachting van een 12-jarig meisje. 2) Psychiater Markham Berry (linksboven) verklaarde schuldig te zijn nadat hij was aangeklaagd voor het seksueel misbruiken van zes jonge jongens die naar hem toe waren gestuurd voor hulp. 3) Psychiater John Lester uit Kansas (rechtsboven) werd veroordeeld tot 41 maanden wegens het molesteren van twee jonge jongens. 4) Psychotherapeut John Ferguson was één van de eersten die vervolgd werd in Colorado door toepassing van een nieuwe wet die seksueel misbruik als misdad bestempelt.

PEDOFIELEN: De psycholoog Bjarne Skovsager en psychiater Alan J. Horowitz werden beiden veroordeeld tot gevangenisstraffen wegens het seksueel misbruiken van kinderen.

BEROOFD VAN HUN ONSCHULD

■ In 2000 werd het verzoek van psycholoog Julian Gordon om op borgtocht vrijgelaten te worden geweigerd door de rechter. Ze stelde dat hij in de gevangenis moest blijven tot zijn rechtszaak wegens het molesteren en sodomie plegen met een jongen, een tiener. De rechter stelde: “Er is geen sprake van een beschaving als we onze kinderen niet beschermen.”

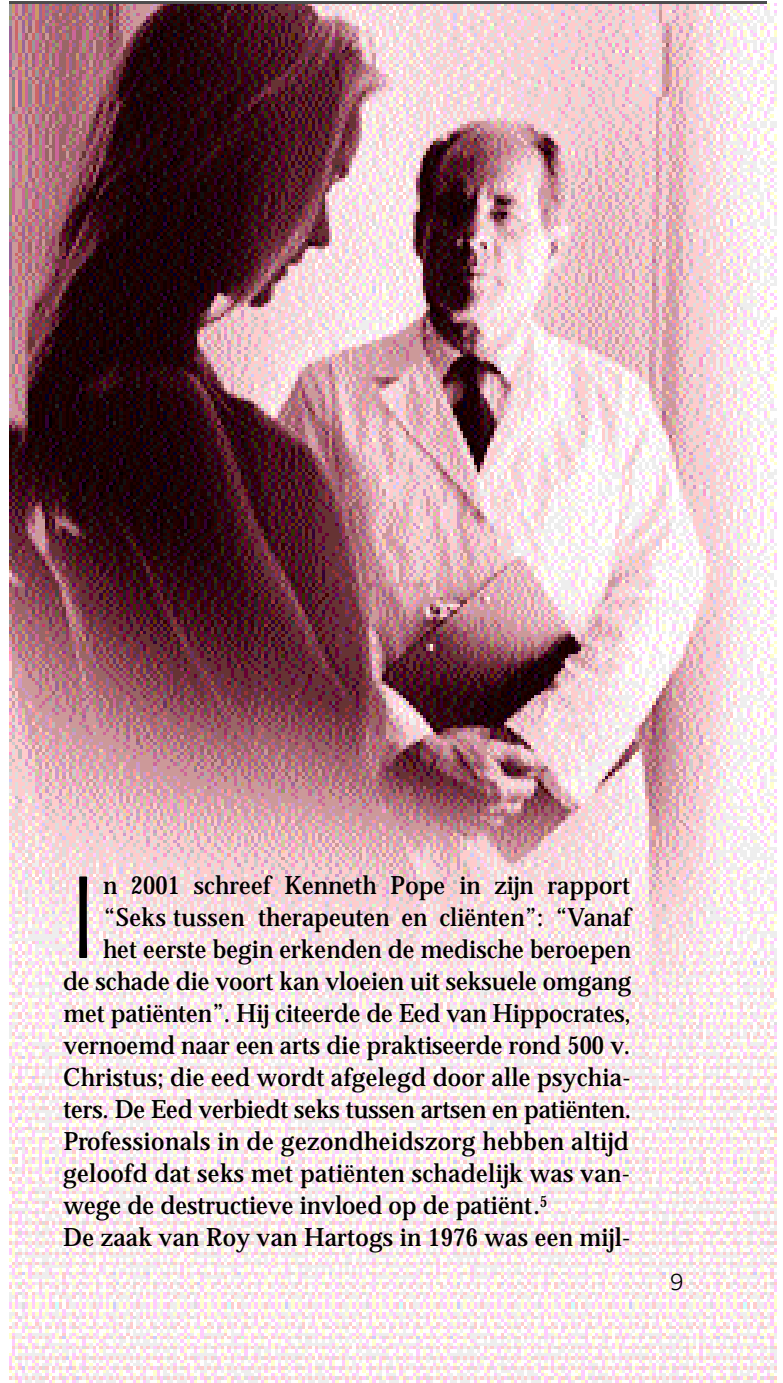
■ In datzelfde jaar 2000 werd Robert Bruce Craft, een psychiater uit Georgia die werkte met mishandelde en emotioneel gestoorde kinderen voor het State Department of Family and Children's Services, veroordeeld tot 20 jaar gevangenisstraf voor het misdadig seksueel uitbuiten van een minderjarige en kindermishandeling.

■ Op 24 juli 2002 werd de Deense psycholoog Bjarne Skovsager veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf voor verschillende ernstige aanklachten wegens seksueel misbruik, waaronder het plegen van sodomie en aanranding van drie jongens tussen 7 en 11 jaar oud. Skovsager moest aan elke jongen een schadevergoeding betalen.

■ In 1997 werd John Buckles Lester, een kinderpsychiater uit Kansas, veroordeeld tot 41 maanden gevangenisstraf voor het molesteren van twee jongens van 14 en 15 jaar oud. Lester behandelde de jongens voor lichamelijke mishandeling en seksueel misbruik.

■ In 1992 kreeg de New Yorkse psychiater Alan J. Horowitz 10 tot 20 jaar gevangenisstraf voor het plegen van sodomie met drie jongens in de leeftijd tussen 7-9 jaar en voor het seksueel misbruiken van een 14-jarig meisje. Horowitz verdedigde zichzelf door te zeggen dat hij een “normale pedofiel” was.

HOOFDSTUK TWEE SEKSUEEL MISBRUIK VERNIETIGT LEVENS

In 2001 schreef Kenneth Pope in zijn rapport “Seks tussen therapeuten en cliënten”: “Vanaf het eerste begin erkenden de medische beroepen de schade die voort kan vloeien uit seksuele omgang met patiënten”. Hij citeerde de Eed van Hippocrates, vernoemd naar een arts die praktiseerde rond 500 v. Christus; die eed wordt afgelegd door alle psychiaters. De Eed verbiedt seks tussen artsen en patiënten. Professionals in de gezondheidszorg hebben altijd geloofd dat seks met patiënten schadelijk was vanwege de destructieve invloed op de patiënt.⁵ De zaak van Roy van Hartogs in 1976 was een mijl-

MONSTER: Nadat Dr. Harry Bailey "deep-sleep treatment" (een door drugs veroorzaakte coma plus elektroshocks) had toegepast op professioneel danseres Sharon Hamilton, verleidde hij haar en begon een hartstochtelijke verhouding. Binnen een jaar pleegde ze zelfmoord.

paal was omdat het één van de eerste keren was dat een vrouw haar gelijk kreeg in een zaak tegen een therapeut. De rechtbank stelde: "Vanaf [Freud] tot de moderne beroepsbeoefenaar zijn

we het eens over de schadelijke effecten van seksuele intimiteiten tussen patiënt en therapeut".⁶

De ultieme prijs van deze schade is de zelfmoord van de patiënt. Ongeveer 14% van de slachtoffers van seksuele omgang met een therapeut doet op zijn minst één zelfmoordpoging. Eén op de honderd slaagt in deze poging.⁷

Het resultaat is dat de meeste slachtoffers angstig zwijgen; slechts 1% doet aangifte van het misbruik. Er zijn al tienduizenden patiënten van psychiatrische therapeuten die zelfmoord hebben gepleegd. Duizenden anderen kwamen in het ziekenhuis terecht als gevolg van de schade die hun werd berokkend.

Volgens een Australisch onderzoek uit 1989, "The Seduction of the Female Patient", waren bijna de helft van de patiënten die seksueel misbruikt werden door hun psychiater al eerder slachtoffer van seksueel misbruik, incest of verkrachting in hun jeugd. Psychiaters gebruiken de kwetsbaarheid van de patiënten om ze verder te slachtofferen. Ze vertellen ze dat hun problemen voortkomen uit "seksuele disfunctie" en dat de psychiater de patiënt moet leren om dit te overwinnen door het bereiken van een orgasme en het hebben van orale seks.⁸

Als een patiënt ooit klaagt, beschuldigt de in overtreding zijnde psychiater eerst de "geestelijke ziekte" van de patiënt, vervolgens het onvermogen van de patiënt om diens eerdere traumatische erva-

ringen "te verwerken". Tot slot stellen de psychiaters vaak dat hun patiënten instemden met de "relatie", ondanks het overduidelijke misbruik.

Dr. Gary Shoener, directeur van het Inloop Centrum in Minneapolis (Minnesota), stelt resoluut: "Instemming is geen verdediging. Zelfs als het erop lijkt dat de patiënte een romance heeft gehad met de therapeut, dan is dat gebeurd binnen een professionele relatie, het is een misdrijf... het is verkrachting... het betekent dat als je bewezen hebt dat er seks heeft plaatsgevonden, je verder niets meer hoeft te bewijzen."⁹

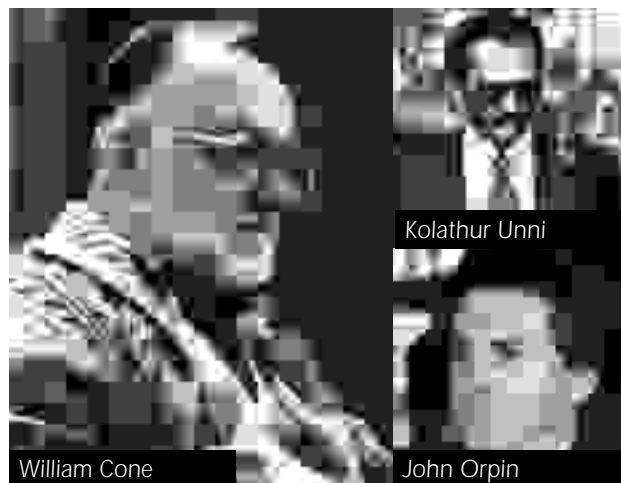
SEKSUELE ROOFDIEREN

Dankzij de moed en doorzettingsvermogen van de dappere vrouwen die de hiernavolgende gevallen in de openbaarheid hebben gebracht - vaak ondanks groot persoonlijk gevaar en geestelijk lijden - kregen sommige van deze misdadigers hun gerechte straf.

■ In 2000 werd de Canadese psychiater John Orpin veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf wegens het seksueel misbruiken van vrouwelijke patiënten tijdens bizarre hypnosessies. Terwijl de vrou-

"Hij is een roofdier...Deze mensen kwamen bij hem om genezen te worden en hij beschaadigde ze. Ik heb nog nooit iemand aangeklaagd die zoveel pijn en schade heeft toegebracht aan zoveel mensen. Er moet een boodschap afgegeven worden aan deze verdachten en aan alle anderen in dezelfde positie."

— Officier van Justitie David Cosgrove bij de veroordeling van psychiater William Cone, hij werd veroordeeld tot 133 jaar gevangenisstraf voor het seksueel misbruiken van patiënten.

William Cone

John Orpin

Kolathur Unni

wen verdoofd waren, pleegde hij sodomie en verkrachtte hij hen. Sommige werden vastgebonden aan de muur en geslagen met een riem. Dr. Orpin vertelde hen dat zijn penis een "helende staf" was en dat anale verkrachting "onvoorwaardelijke liefde" representeerde.

■ Op 4 juli 2002 werd psychiater Kolathur Unni uit Londen slechts 18 maanden opgesloten wegens het seksueel aanranden van een vrouwelijke patiënt tijdens een hypnotherapie sessie. Unni had een geschiedenis van seksueel misbruik van patiënten en was al uit het beroepsregister van Nieuw Zeeland verwijderd wegens soortgelijke voorvallen

■ Op 11 februari 1998 werd William Cone, een psychiater

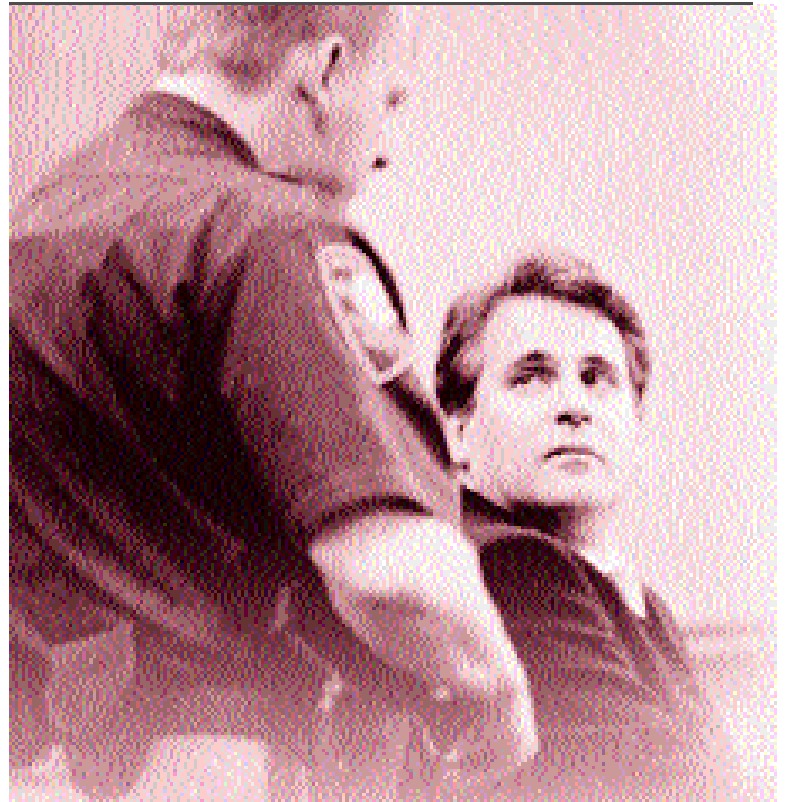
Psychiaters vertelden hun patiënten dat hun problemen voortkwamen uit een "seksuele dysfunctie" en dat de psychiater hen moest leren om deze dysfunctie te overwinnen door het bereiken van orgasmen en het hebben van orale seks.

"alcoholisme en seksverslaving", een vorm van "morele krankzinnigheid, teweeggebracht door zijn obsessieve preoccupatie met zijn werk, macht en perfectie..."

In veel landen draaien de raderen van het juridische systeem te langzaam en worden teveel van de 65.000 therapeuten die hun patiënten verkrachten alleen gestraft met een tijdelijke intrekking van hun bevoegdheid (terwijl ze vrij blijven rondlopen) of met de opdracht om "therapie" te ondergaan voor hun eigen seksuele "stoornis".

Het rapport van William Masters en Virginia Johnson uit 1970: "Human Sexual Inadequacy" is nog steeds waar: "...als seksuele verleiding van patiënten juridisch kan worden vastgesteld, waarbij het niet uitmaakt of de patiënt het initiatief nam of de verkrachter, moet de therapeut aangeklaagd worden wegens verkrachting en niet voor fouten in de behandeling, hij moet strafrechtelijk vervolgd worden."¹⁰

HOOFDSTUK DRIE WAT MOETEN WE ERAAN DOEN?

Er kan geen vooruitgang worden geboekt inzake seksueel misbruik van patiënten voordat al dit misbruik door psychiaters, psychologen en psychotherapeuten juridisch wordt beoordeeld als verkrachting: het enige bewijs dat geleverd moet worden is dat er seks heeft plaatsgevonden.

Psychiaters claimen vaak dat seks met instemming van cliënten plaatsvindt ondanks het feit dat ze op de hoogte zijn van hun emotionele macht over hun patiënten. Als iemand seks heeft met een kind, erkent de samenleving het verschil in macht, kennis en autoriteit dat de volwassene gebruikt en veroordeelt het als een criminele daad. Dit zou ook zo moeten zijn bij psychiaters en hun patiënten.

In 2002 gaf professor in de psychiatrie Glen Hubbard toe: "Het positieve effect van criminalisering

is dat jury's en het juridische systeem efficiënter zullen zijn in rechtspreken dan sommige tuchtcolleges of overkoepelende beroepsorganisaties.”¹¹

CCHR heeft samen met andere betrokken groepen actie gevoerd voor strengere wetgeving om vrouwen en kinderen te beschermen tegen seksueel misbruik door psychiaters. In 2004 zijn er meer dan 25 wetten aangenomen om het toenemende aantal seksuele misdaden, gepleegd door psychiaters en psychologen in de Verenigde Staten, Australië (Victoria), Duitsland, Zweden en Israël, aan te pakken.

Psychiaters die veroordeeld zijn wegens verkrachting moeten opgenomen worden in openbare registers van seksuele misdadigers en kinderverkrachters zodat hun namen publiekelijk bekend worden en hun verraad onder het mom van hulp niet nog meer slachtoffers kan maken.

“Als seksuele verleiding van patiënten juridisch kan worden vastgesteld, waarbij het niet uitmaakt of de patiënt het initiatief nam of de verkrachter, moet de therapeut aangeklaagd worden wegens verkrachting en niet voor fouten in de behandeling, hij moet strafrechtelijk vervolgd worden.”

— William Masters en Virginia Johnson

Psychiaters en psychologen nemen patiënten die hen vertrouwen mee op een zekere weg naar destructie en veel te vaak naar een akelige zelfmoord. De wet is de wet, ze is geschreven om mensen te beschermen. Als één groep zichzelf boven de wet stelt en het juridische systeem hiervan weet te overtuigen, is niemand meer veilig. Het moet eens en voor altijd duidelijk gemaakt worden dat hoe onschendbaar de psychiater ook denkt dat hij is, verkrachting altijd verkrachting blijft.

AANBEVELINGEN

- 1 Het Wetboek van Strafrecht zou moeten bepalen dat een seksueel contact tussen een therapeut en een patiënt altijd strafbaar is als “verkrachting” en er zouden dezelfde straffen op moeten staan als op een andere verkrachting. “Instemming” van de patiënt is geen verdediging.
- 2 Alle officiële organisaties die zich bezighouden met het afgeven van bevoegdheden aan psychiaters, psychologen of psychotherapeuten zouden kopieën van klachten over seksueel misbruik moeten doen toekomen aan de politie of de officier van justitie, die verplicht is een onderzoek en vervolging in te stellen.
- 3 Doe aangifte bij de politie als een psychiater, psycholoog of psychotherapeut je seksueel heeft misbruikt. Stuur een kopie van je aangifte naar CCHR, zij kunnen je helpen om je aangifte onderzocht en de hulpverlener vervolgd te krijgen.

Waarschuwing: Stop nooit met het gebruik van psychiatrische drugs zonder het advies en de begeleiding van een goede, niet-psychiatrische arts.

Deze publikatie is mogelijk gemaakt door een donatie van de International Association of Scientologists Members' Trust uit de V.S.

1 Valerie Antonio, “Criminal Court—A ‘Psych’ from Dijon Condemned to 10 Years of Prison for Rapes,” *Le Bien*, 31 Oct. 2002.
2 “Doctors Bill Medicare ‘for Sex,’” *The Daily Telegraph-Mirror*, 8 July 1993.
3 Nanette Gartrell, M.D., Judith Herman, M.D., et al., “Psychiatric Patient Sexual Contact: Results of a National Survey. I: Prevalence,” *American Journal of Psychiatry*, Vol. 143 No. 9, Sept. 1986, p. 1128.
4 Herb Kutchins & Stuart A. Kirk, *Making Us Crazy: The Psychiatric Bible and the Creation of Mental Disorders* (The Free Press, New York, 1997), pp. 129-130.
5 Kenneth Pope, “Sex Between Therapists and Clients,” *Encyclopedia of Women and Gender: Sex*

Similarities and Differences and the Impact of Society on Gender (Academic Press, Oct. 2001).
6 *Ibid.*
7 *Ibid.*
8 Sydney Smith, “The Seduction of the Female Patient,” *Sexual Exploitation in Professional Relationships* (American Psychiatric Press, Inc., Washington, D.C., 1989).
9 Janet Fife-Yeomans, “The Abuse of Trust,” *The Australian*, 30–31 July 1994, p. 20.
10 *Op. cit.*, Kenneth Pope.
11 Ruth Mathewson, “Abuse Couching in Therapy,” *Courier Mail* (Australia), 13 April 2002.

FOTO'S DOOR: 8: Don Mason/Corbis.

© 2004 CCHR. Alle rechten voorbehouden. CITIZENS COMMISSION ON HUMAN RIGHTS, CCHR en het CCHR zijn handelsmerken en servicemerken in eigendom van de Citizens Commission on Human Rights. Printed in the U.S.A. Item #FLO19137